



ACTIVITATS

TESIS

GRUPS DE RECERCA

ENTREVISTES

AVENÇOS

A FONTS

ANTROPOLOGIA

09/2014 - El mestissatge, una categoria més enllà de la biologia



Tot i que les poblacions humanes s'han desplaçat i s'han barrejat sempre, les transgressions de les fronteres socioculturals no han engendrat necessàriament noves categories referides a la mescla. En altres paraules, anomenar algú 'barrejat' o no fer-ho no respon necessàriament a l'existència o l'absència de processos de mescla biològica.

Referències

Montserrat Ventura i Oller, Alexandre Surrallés, Maite Ojeda Mata, Josep Lluís Mateo Dieste, Mònica Martínez Mauri, Sabine Kradolfer, Pablo Domínguez, Alexandre Coello, Montserrat Clua i Fainé, Alice van den Bogaert et Verena Stolcke 2014 "Métissages: étude comparative des systèmes de classification sociale et politique", *Anthropologie et Sociétés* 38-2: 229-246.

Així ho demostra un treball publicat en *Anthropologie et Sociétés* (38-2) del 2014, resultat del projecte "Identitats Ambivalents: anàlisi comparativa de sistemes de classificació social" (SGR 2009 658 i I+D HAR2008-04582/HIST) portat a terme pel grup de recerca AHCISP (Antropologia i Història de la Construcció de les Identitats Socials i Polítiques) del Departament d'Antropologia Social i Cultural de la UAB en col·laboració amb científics de la UPF, de la UB, de la Universitat de Kent, del LAS-CNRS de París i de la Universitat de Lausanne.

AVENÇOS

Guanyen més diners els indígenes que han anat a l'escola o els que han viatjat més que la resta?

Un estudi realitzat amb indígenes de l'Amazònia brasilera mostra l'impacte positiu que l'escolarització i dels viatges a zones urbanes tenen en l'obtenció d'ingressos per part dels indígenes. Els resultats demostren que la socialització entre indígenes i societat dominant pot proporcionar als primers un altre mitjà d'aprenentatge de conductes i habilitats beneficioses.

[+]

AVENÇOS

Relació entre el retard en el creixement i la composició corporal

El retard en el creixement en la infància té conseqüències a llarg termini, com una baixa alçada i una massa muscular reduïda en l'adultesa. Un estudi sobre les seves conseqüències a curt termini mostra que el retard en el creixement es relaciona amb un menor desenvolupament muscular i amb una modificació dels patrons de greix corporal en l'adolescència.

[+]

TESIS

Pagesos del post-socialisme a Transilvània

Una tesi analitza la realitat dominant a l'Europa post-socialista rural, caracteritzada per un retorn a una economia de subsistència i desmonetaritzada que contradia les expectatives generades durant la transició, i defensa la importància del context social i cultural local en l'estudi de l'eficiència econòmica de les regulacions legals de la propietat.

[+]

TESIS

Les dones a Chiapas, un futur més esperançador?

Una tesi de la UAB ha comparat la vida de les dones indígenes de Chiapas que pertanyen a comunitats que van recolzar l'aixecament zapatista del 1994 i les de comunitats pro-govern. Malgrat compartir molts problemes, les dones zapatistes s'han incorporat a llocs de decisió dins el nou govern i aposten per un futur més igualitari.

[+]

En l'estudi, els i les autores deixen clar, a partir d'una recerca comparativa i d'un treball d'antropologia crítica, que les categories referides al mestissatge, així com altres categories socials, tant si volen anomenar grups socials suposadament mesclats com si volen referir-se a aquells suposadament 'purs', no són més que construccions socials, fruit de circumstàncies històriques, de voluntats diferenciadores o bé homogeneïtzadores, o de representacions de sistemes socials o bé cosmològics determinats; categories relacionades amb les estructures socio-polítiques, les ontologies i les concepcions del parentiu i de la procreació inherents als diferents grups humans.

La recerca examina la situació del Perú colonial, on trobem el terme 'mestís' com a categoria descriptiva a l'inici de la Colònia i ben ràpidament aquest esdevé una categoria classificatòria, per organitzar una societat jerarquitzada en funció del que s'anomena 'puresa de sang'.

Altres casos serviran per adonar-nos que malgrat que homes procedents o descendents d'habitants europeus (peninsulars, on predomina la descendència bilateral) s'hagin unit sexualment i reproduït amb dones indígenes (els casos inversos són molt menys freqüents), no per això les societats concernides han aplicat la noció de mestís a aquesta descendència. Per això el text repassa els resultats de recerques dutes a terme a l'Argentina independent, on l'Estat-Nació no es fonamenta en una idea de mestissatge que sí construeixen altres Estats com els andins, sinó en la idea d'una ascendència europea que hauria anihilat l'autòctona o emblanquit una escassa presència fruit de l'esclavitud.

Les recerques etnogràfiques sobre les relacions socials, la noció de persona i de parentiu i en general l'ontologia, de tres societats indígenes també d'Amèrica (Kuna, Tsachila i Candoshi) ens mostren en canvi que tot i formar part d'Estats que admeten la diversitat i els 'mestissos' com a un dels seus grups 'ètnics' constitutius, la idea de mescla és incompatible amb els respectius sistemes de descendència, de constitució de la persona i de representació del món; unes ontologies que no privilegien la sang per damunt de la socialització i que no estableixen fronteres infranquejables entre humans i no humans i tampoc doncs no contempen la idea de mescla.

El cas català, paradigma de la ideologia pròpia dels nacionalismes occidentals homogeneïtzadors, també ens mostra, mitjançant l'estudi de la dicotomia català-no català i a partir de la figura del "xarnego" - una de les escasses presències de categories socials de barreja en base 'ètnica' - que aquesta configuració de nació no admet la 'mescla' tot i contemplar-la en el sistema classificatori. I aquesta dificultat s'ha fet palesa també en l'estat espanyol amb l'exemple aclaridor que proposa la recerca sobre la identitat ambivalent de què han estat imbuïts els sefardites, per la seva doble adscripció de jueus i de descendents 'd'espanyols'.

Un darrer bloc el configuren els casos d'altres imperis i altres lligams de parentiu o altres sistemes de classificació social; aquest fa un repàs per la configuració històrica de la identitat chamorra de les illes Marianes, en molts aspectes paral·lela a la dels mestissos colonials d'Amèrica, però amb la particularitat que el sistema de transmissió d'aquesta societat, en lloc de ser patrilíneal com allà, és matrilineal i doncs la identitat de la descendència dependrà de si el progenitor pertany a un col·lectiu o a un altre. Una qüestió que apareix clarament en les dades de la recerca desenvolupada sobre els habitants dels Osis del sud del Marroc, on malgrat la mescla produïda en el decurs dels segles, atesa la norma de descendència unilíneal d'aquestes societats, els fills de parelles pertanyents a grups socials diferenciats pertanyen al llinatge del pare o bé en són exclosos, però en cap cas no són considerats barreja de les identitats dels progenitors. I finalment el darrer cas estudiat, el d'una societat de castes del Nord de l'Índia, on socialment i religiosament és impossible la barreja entre membres de castes diferents i malgrat la seva incidència, aquesta és durament castigada per impura i doncs, com en els casos de les societats ameríndies (animistes), o de les societats de descendència unilíneal, no és possible ontològicament la incorporació o l'expansió d'una categoria social que remeti a la mescla d'identitats originals suposadament pures.

Amb aquesta recerca mostrem que el mestissatge, lluny de ser una categoria purament descriptiva de fets biològics, n'és una conformada culturalment pels humans, de manera que podem dir que "els mestissos i les mestisses no neixen, sinó que es fan".

Montserrat Ventura i Oller
Departament d'Antropologia Social i Cultural
Montserrat.Ventura@uab.cat

Si tens propostes: premsa.ciencia@uab.es

E-mail per rebre el nostre butlletí

Enviar

2014 **Universitat Autònoma de Barcelona**

DL B.11870-2012 ISSN 2014-6388